

TATRY pre ĽUDÍ

PROGRAM
UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA
REGIÓNU VYSOKÝCH TATIER

Peter Plachy & Michal Kravčík

mimovládne
stredisko pre
podporu
projektov, n.o.

Investičné Fórum, 17. september 2008, Aquapark Poprad

**Projekt Tatranská škola regionálneho rozvoja (TASRR)
prináša tri mimoriadne inovatívne a pionierske dimenzie
uvažovania:**

- 1. Regionálny rozvoj chápe ako široký a otvorený proces spolupráce subjektov v území**
- 2. Tento proces chápe zároveň ako školu v ktorej sa zúčastnené subjekty zároveň učia**
- 3. Tretia dimenzia, ktorá je mimoriadne zaujímavá je teritoriálne vymedzenie skúmaného a riešeného územia, v našom prípade Vysokých Tatier, medzinárodnej značky výnimočnej lokality, skupiny sídiel, výnimočných prírodných a kultúrnych hodnôt.**

Región je poznačený množstvom vnútorných kontrastov a disparít

- 1. izolovaný prístup k využívaniu zdrojov územia, analýzam rozvoja územia a mapovaniu rozvojového potenciálu územia**
- 2. izolované súkromné investície (tak CR, tak priemysel, tak farmári a pod.)**
- 3. izolované verejné investície do obnovy a výstavby infraštruktúry v území (na území katastrov obcí, či ich častí)**
- 4. nevytvárajú sa urbánne, architektonicky a objemovo harmonizované celky**
- 5. podporné a motivačné nástroje sú roztrieštené (finančné a nefinančné)**

**Obyvateľ územia je v úzadí
a v popredí záujmov sú izolované iniciatívy
v oblasti rozvoja územia a individuálne záujmy v území**

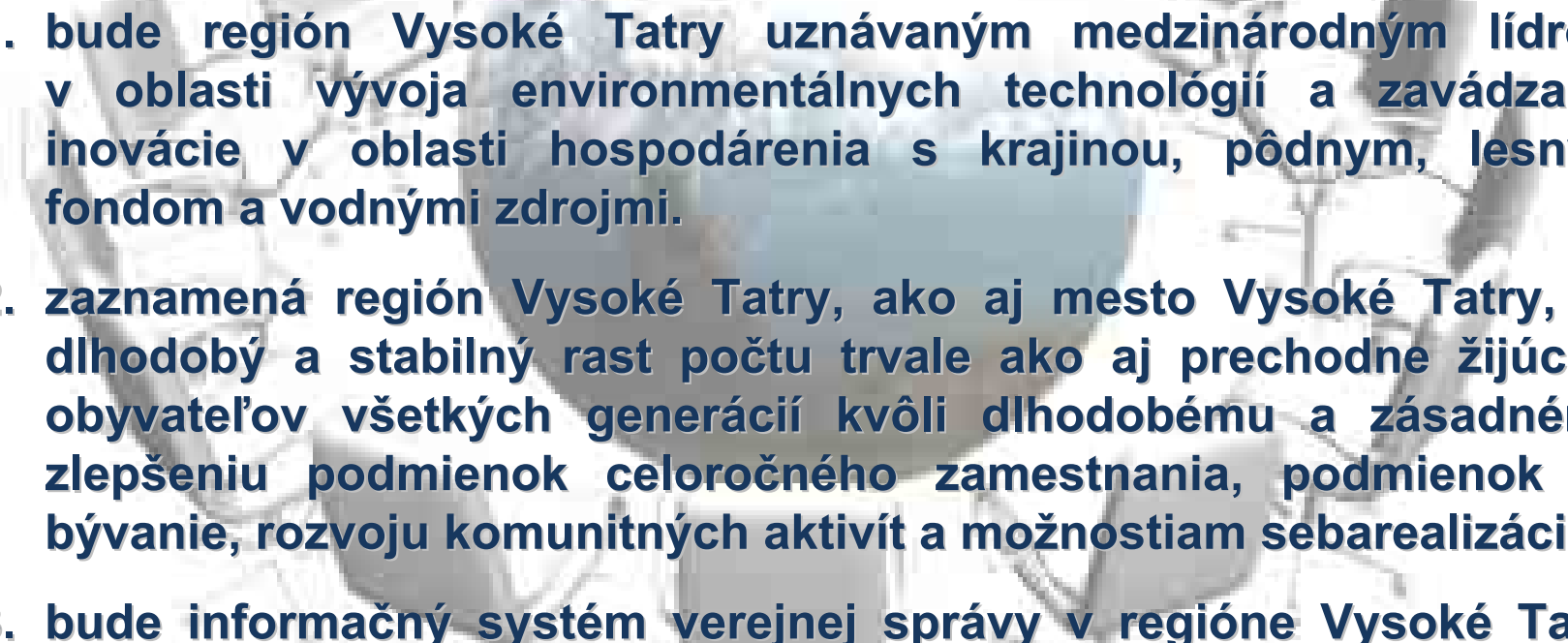
- 1. obrátené poradie dôležitosti riešenia verejných potrieb a zabezpečenia verejných služieb z hľadiska občana ako aj z hľadiska pracovníka či zamestnanca v území**
- 2. napriek známosti značky Tatry život v regióne pre obyvateľa prináša veľmi zložité situácie a výzvy – sociálna a bytová politika**
- 3. motivácia pre užšiu spoluprácu susedstiev a spoločenstiev v rámci regiónu – komunitný rozvoj**
- 4. trávenie voľného času a komunitný rozvoj**
- 5. nedostatočná spolupráca komunitných a prirodzených lídrov v území**

Zaostávanie informačnej infraštruktúry, komunikačných, koordinačných, plánovacích a riadiacich procesov

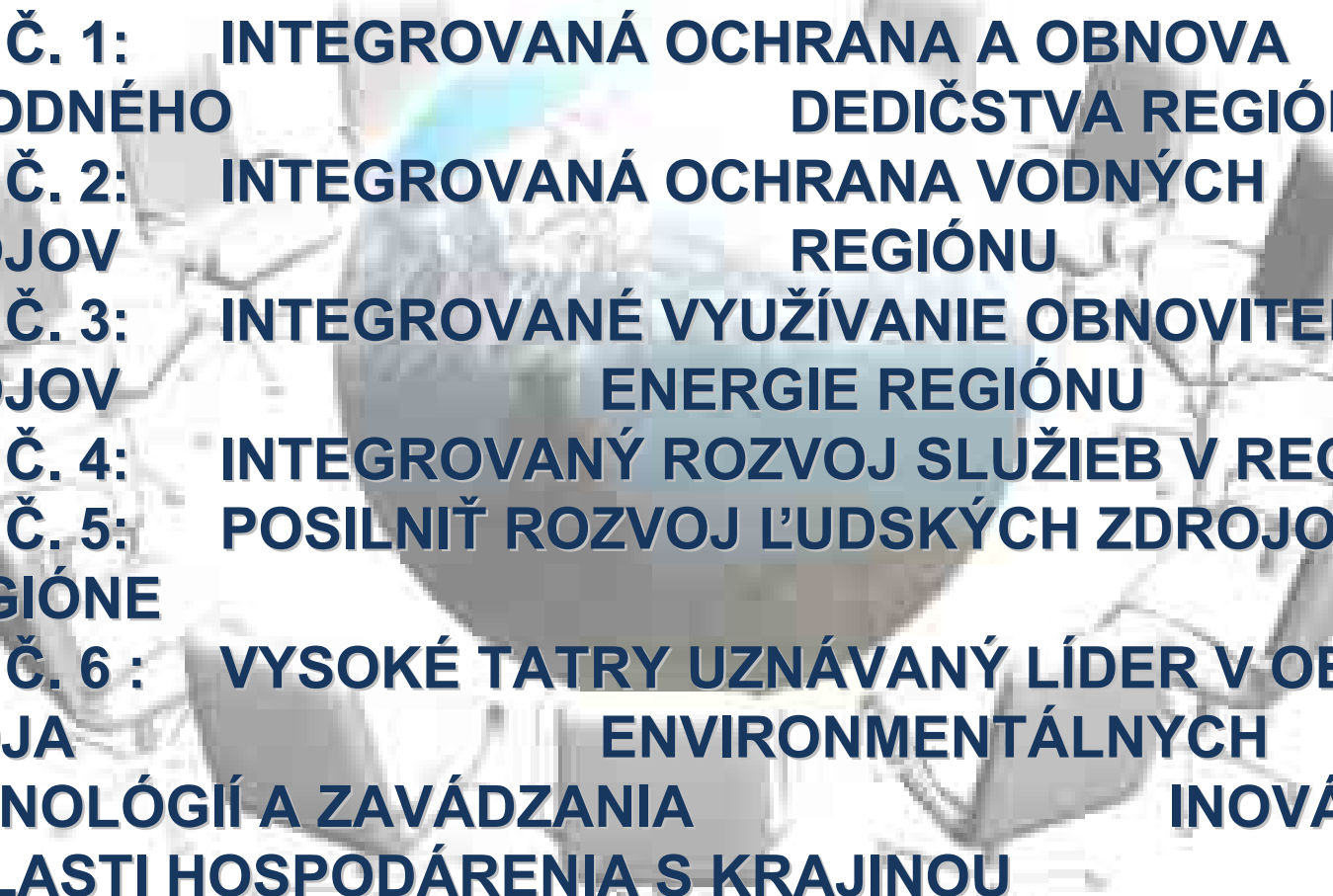
- 1. absencia jednotnej vízie rozvoja územia a systému riadenia rozvoja regiónu**
- 2. nedostatočne rozvinutý systém strategického plánovania celého regiónu**
- 3. absencia platformy, ktorá by umožňovala viesť neustály multisektorový dialóg o rozvojových potrebách a udržateľnosti rozvoja regiónu**
- 4. chýba údajová a znalostná báza jednotlivých obcí trvalej informačnej hodnoty**
- 5. absencia: integrovaného povoľovania stavieb, hodnotenia hospodárskych aktivít v krajine, prehodnotenia doterajších technických úprav a zmien krajiny**
- 6. absencia základných komunikačných a mediálnych nástrojov a infraštruktúry v regióne**
- 7. nedostatok komunikačných trás v regióne (napr. cyklistické trasy, turistické chodníky a pod.) a integrovaného systému priestorového značenia**
- 8. absencia účinného systému včasného varovania obyvateľstva**

NÁVRH HLAVNÝCH CIEĽOV ZMENY

- 1. Dosiahnutie vysokého stupňa harmonizácie podporných a motivačných mechanizmov (finančných aj nefinančných) pre rozvoj regiónu na všetkých úrovniach verejnej správy a vysokého stupňa inovácie v regióne Vysoké Tatry**
- 2. Vytvorenie prijateľných podmienok na bývanie a život obyvateľov (trvale alebo prechodne ubytovaných) v regióne Vysoké Tatry**
- 3. Budovanie vedomia spoluzodpovednosti za rozvoj regiónu a spoluúčasti občanov a subjektov v regióne na plánovaní spoločných potrieb, strategickom rozhodovaní a spolufinancovaní potrieb spoločného záujmu**

-
- 1. bude región Vysoké Tatry uznávaným medzinárodným lídrom v oblasti vývoja environmentálnych technológií a zavádzania inovácie v oblasti hospodárenia s krajinou, pôdnym, lesným fondom a vodnými zdrojmi.**
 - 2. zaznamená región Vysoké Tatry, ako aj mesto Vysoké Tatry, už dlhodobý a stabilný rast počtu trvale ako aj prechodne žijúcich obyvateľov všetkých generácií kvôli dlhodobému a zásadnému zlepšeniu podmienok celoročného zamestnania, podmienok na bývanie, rozvoju komunitných aktivít a možnostiam sebarealizácie.**
 - 3. bude informačný systém verejnej správy v regióne Vysoké Tatry plne automatizované, komunikačné, plánovacie a rozhodovacie mechanizmy budú plne rozvinuté, certifikované a vyhľadávané domácou a zahraničnou odbornou verejnosťou pre výmenu skúsenosti a rozvoj spolupráce.**
 - 4. Vedomie a miera spoluzodpovednosti subjektov v regióne Vysoké Tatry za rozvoj regiónu sa zásadne zvýši a zlepši.**

GLOBÁLNE CIELE PRE INTEGROVANÝ ROZVOJ REGIÓNU

-
- CIEĽ Č. 1: INTEGROVANÁ OCHRANA A OBNOVA
PRÍRODNÉHO DEDIČSTVA REGIÓNU**
- CIEĽ Č. 2: INTEGROVANÁ OCHRANA VODNÝCH
ZDROJOV REGIÓNU**
- CIEĽ Č. 3: INTEGROVANÉ VYUŽÍVANIE OBNOVITEL'NÝCH
ZDROJOV ENERGIE REGIÓNU**
- CIEĽ Č. 4: INTEGROVANÝ ROZVOJ SLUŽIEB V REGIÓNE**
- CIEĽ Č. 5: POSILNIŤ ROZVOJ ĽUDSKÝCH ZDROJOV
V REGIÓNE**
- CIEĽ Č. 6 : VYSOKÉ TATRY UZNÁVANÝ LÍDER V OBLASTI
VÝVOJA ENVIRONMENTÁLNYCH
TECHNOLÓGIÍ A ZAVÁDZANIA INOVÁCIÍ
V OBLASTI HOSPODÁRENIA S KRAJINOU**
- CIEĽ Č. 7: TATRY BEZ ODPADU**
- CIEĽ Č. 8: VYBUDOVANIE METROPOLITNEJ
INFORMAČNEJ SIETE**

Integrovaná ochrana a obnova prírodného dedičstva

- 1. Zriaďiť komplexné centrum rozvoja regiónu, ktoré bude ponúkať informácie i služby udržateľného využívania prírodných zdrojov pre domácich i návštevníkov regiónu.**
- 2. Vypracovať systém stálej informovanosti podporných programov pri udržateľnom využívaní prírodných zdrojov**
- 3. Zriaďiť inštitút pilotných projektov v regióne pre prezentáciu ekotechnológií pri využívaní prírodných zdrojov**
- 4. Zriaďiť inštitút kongresovej turistiky pre integrovanú ochranu prírody a zavádzanie ekotechnológií v rozvojových projektoch regiónu**
- 5. Rozvinúť program zakladania ekofariem, ako súčasť ochrany prírody rozvoja vidieckej turistiky v regióne Tatier**
- 6. Zriaďiť inštitút vzdelávania (Tatranská škola regionálneho rozvoja) pre prípravu projektov v regióne**
- 7. Zavádzať do všetkých stupňov vzdelávania v regióne presadzovanie ochrany prírody ako súčasť trvalo udržateľného rozvoja (TUR)**

**Závěrečná konference projektu
Tatranská škola regionálneho rozvoja
bude 23.-24. októbra 2008
v Tatranskej Lomnici.**

**Bude prezentovaný výstup a návrh
opatrení ako pomôcť celému regiónu
Vysokých Tatier.**

Ste pozvaní!

viac na
www.tatrypreludi.sk

Ďakujem za pozornosť!

Vplyv "vydláždeného raja" na prírodné prostredie Tatier

**Michal Kravčík, Ing., PhD.,
MVO ĽUDIA A VODA**

Investičné fórum, 17. septembra 2008, Aquacity Poprad

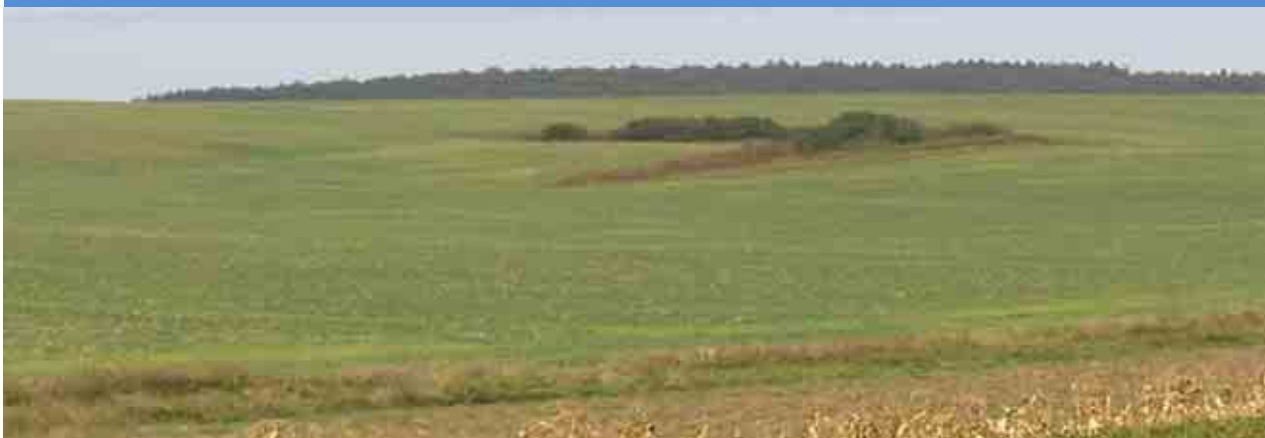
**Súčasná prax manažmentu krajiny:
systémové kanalizovanie dažďovej vody z prostredia kde človek žije,
rekreuje sa i kde získava potraviny**

Urbanizácia a priemyselňovanie prírodného prostredia

mení toky energie

medzi zemou a nebom:

- využívanie poľnohospodárskej krajiny
- kanalizovanie zemského povrchu
- kanalizovanie vodných tokov
- urbanizácia prostredia.

Kanalizujeme poľnohospodársku krajinu, Vrbov, léto 2007

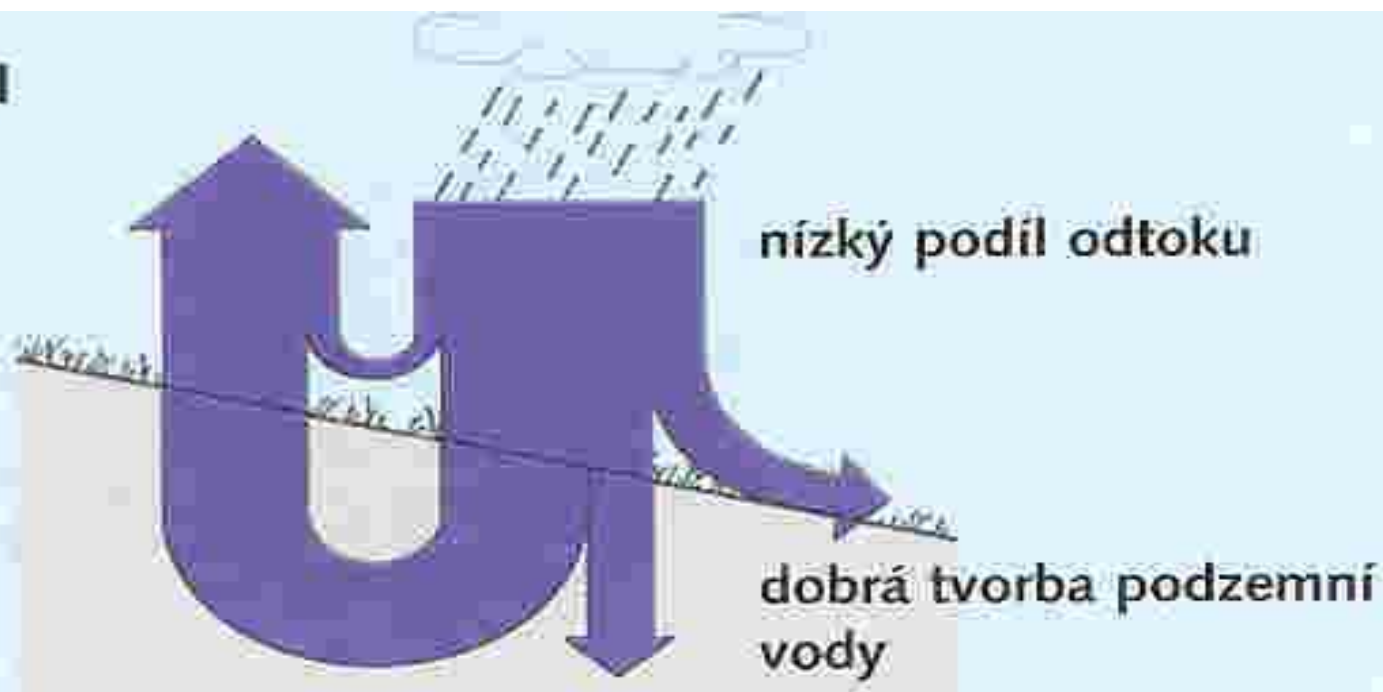

Kanalizujeme mestá a obce

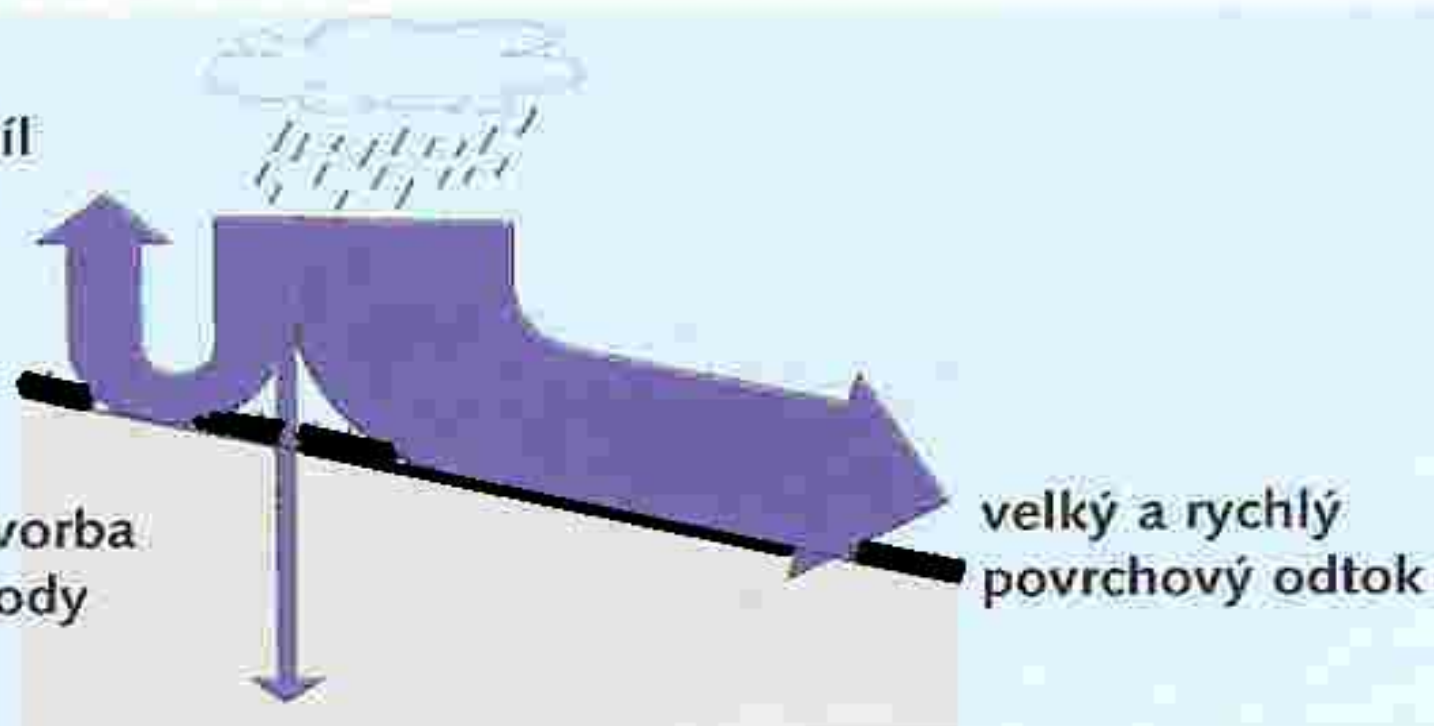
Kanalizovanie dažďových vôd

vysoký podíl
odpařování

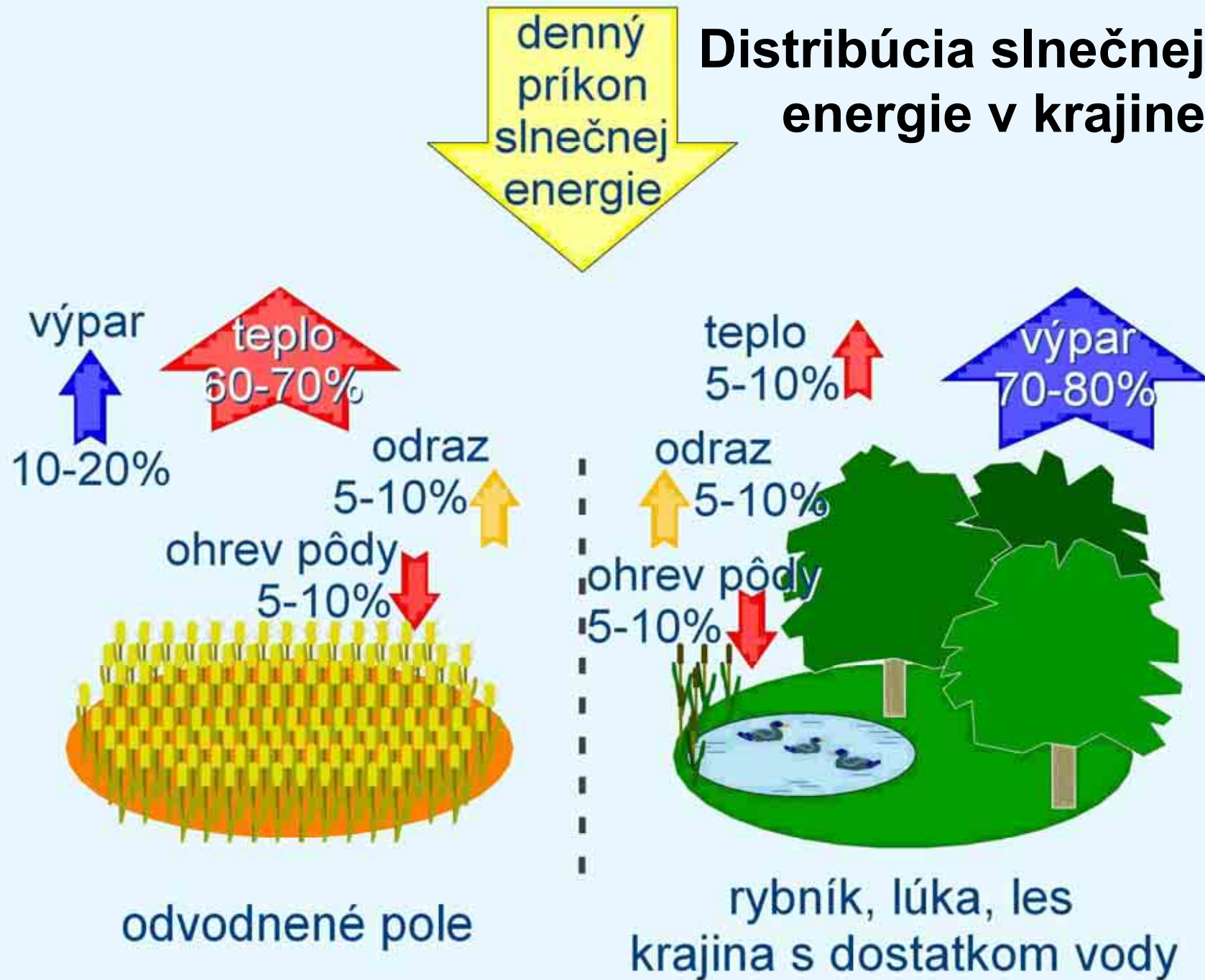

snižovaný podíl
odpařování

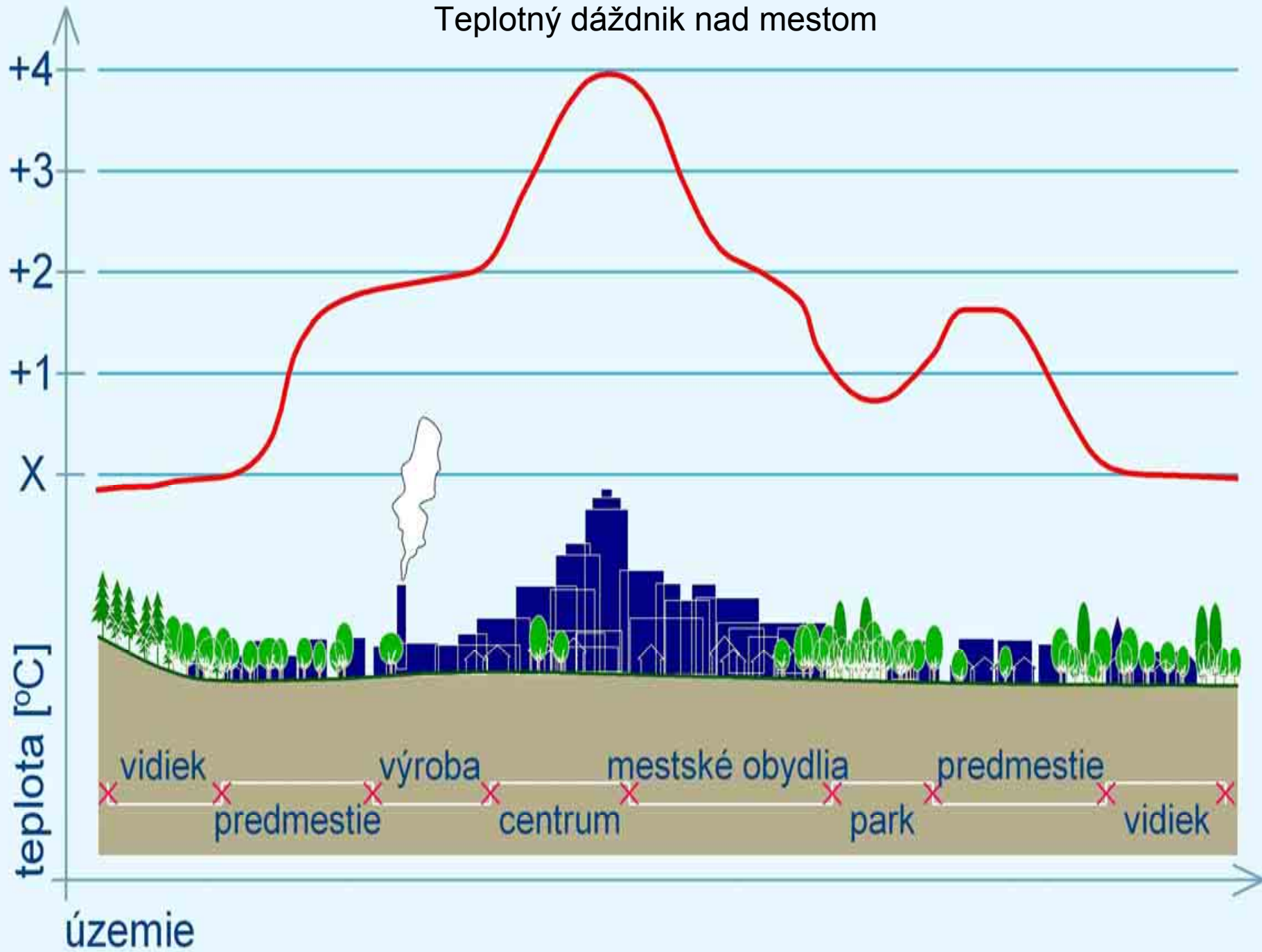
minimální tvorba
podzemní vody

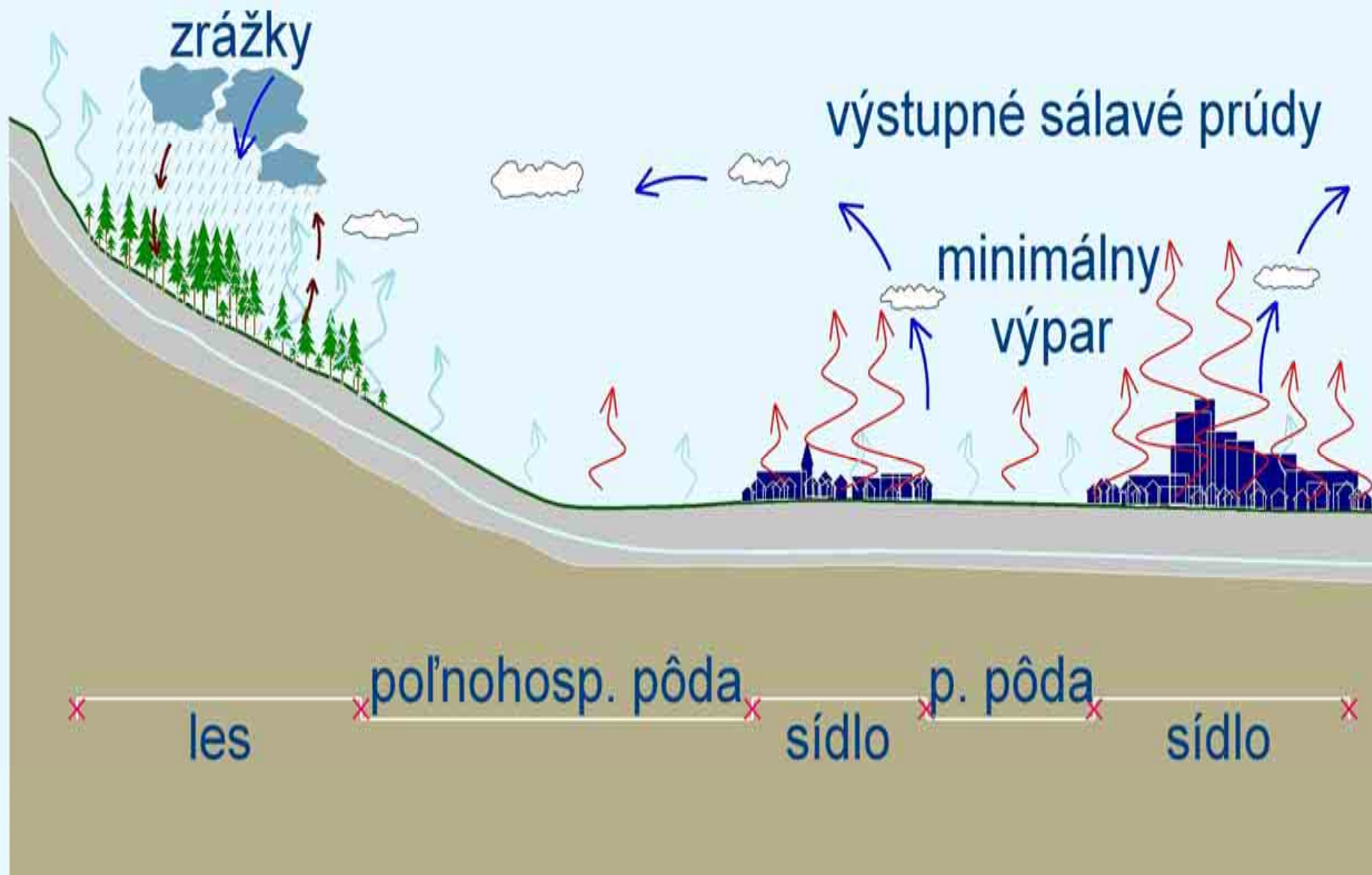
Distribúcia slnečnej energie v krajine

Teplotný dáždnik nad mestom

Deštrukcia vodného cyklu

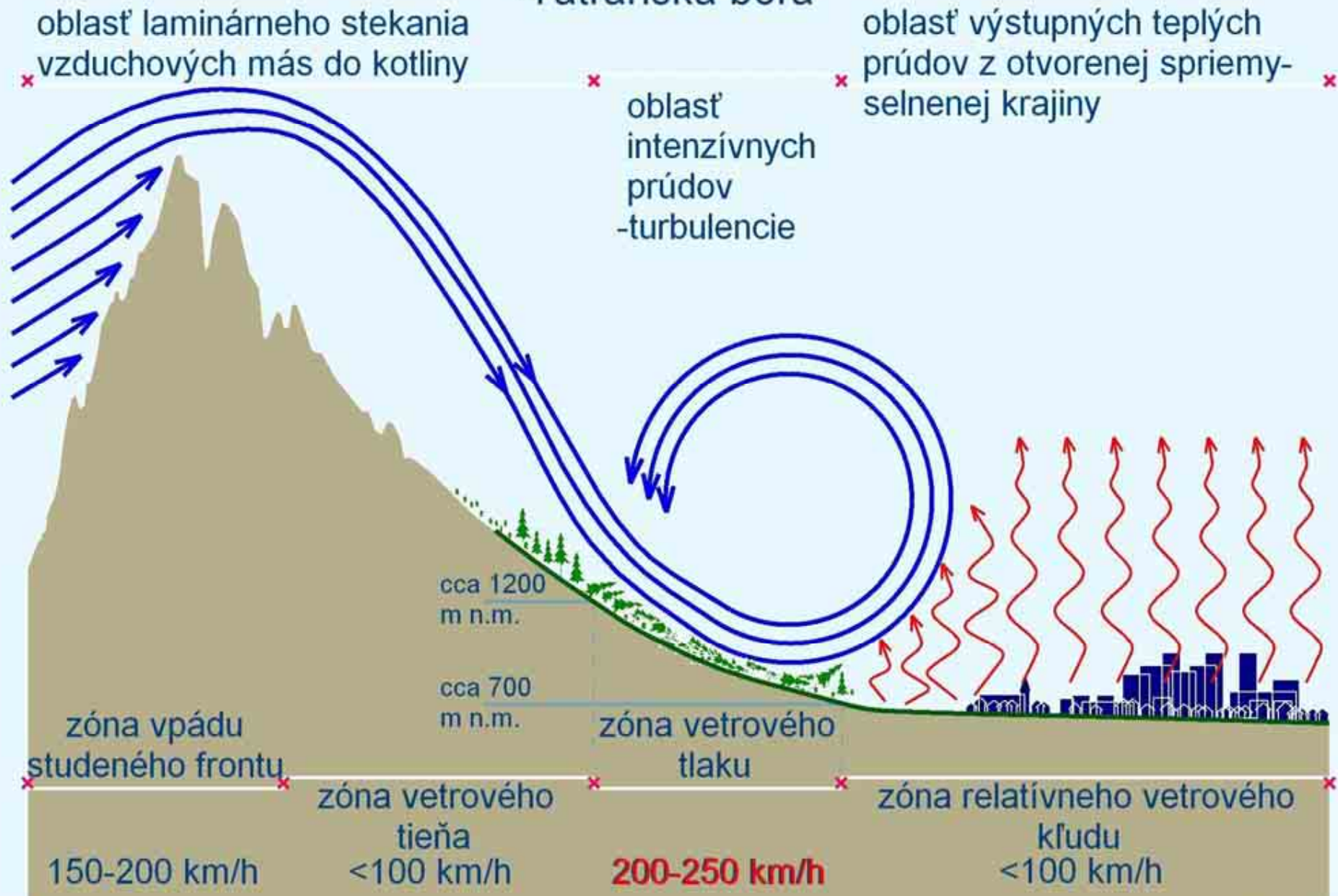

**Sálavé teplo z vysušenej krajiny vytláča mraky do chladnejších hôr
Visiaci mrak nad Bachurňou 28.Júl 2003**

Vysoké Tatry- situácia v roku 2004

-Tatranská bóra

Príčiny vzniku živelných pohrôm

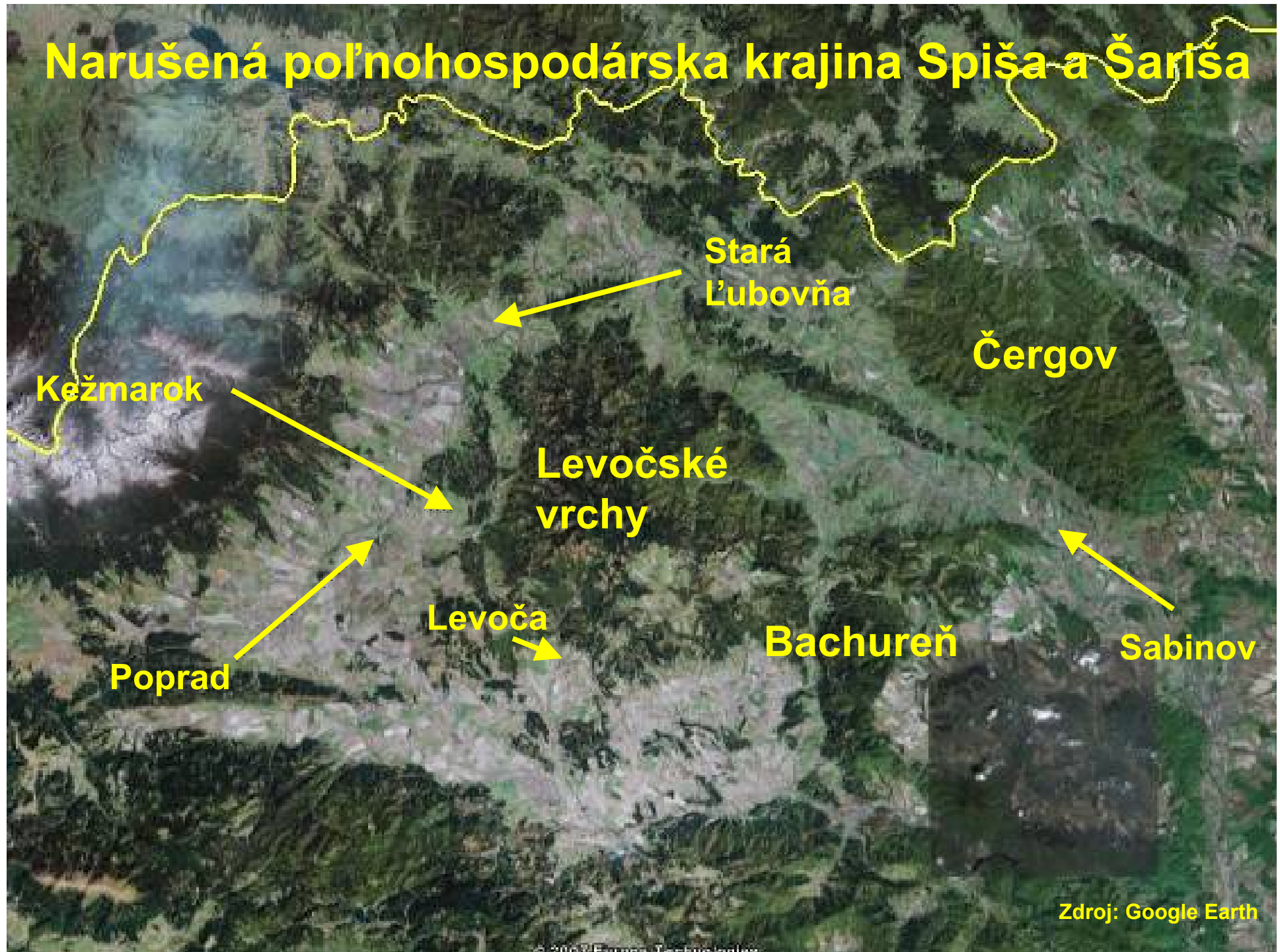
Stav krajiny zadržiavať dažďovú vodu

Zmena termodynamických prúdov medzi zemským povrchom a atmosférou

Znížená schopnosť zadržiavať dažďovú vodu v ekosystémoch (vyhodnocované do roku 2000):

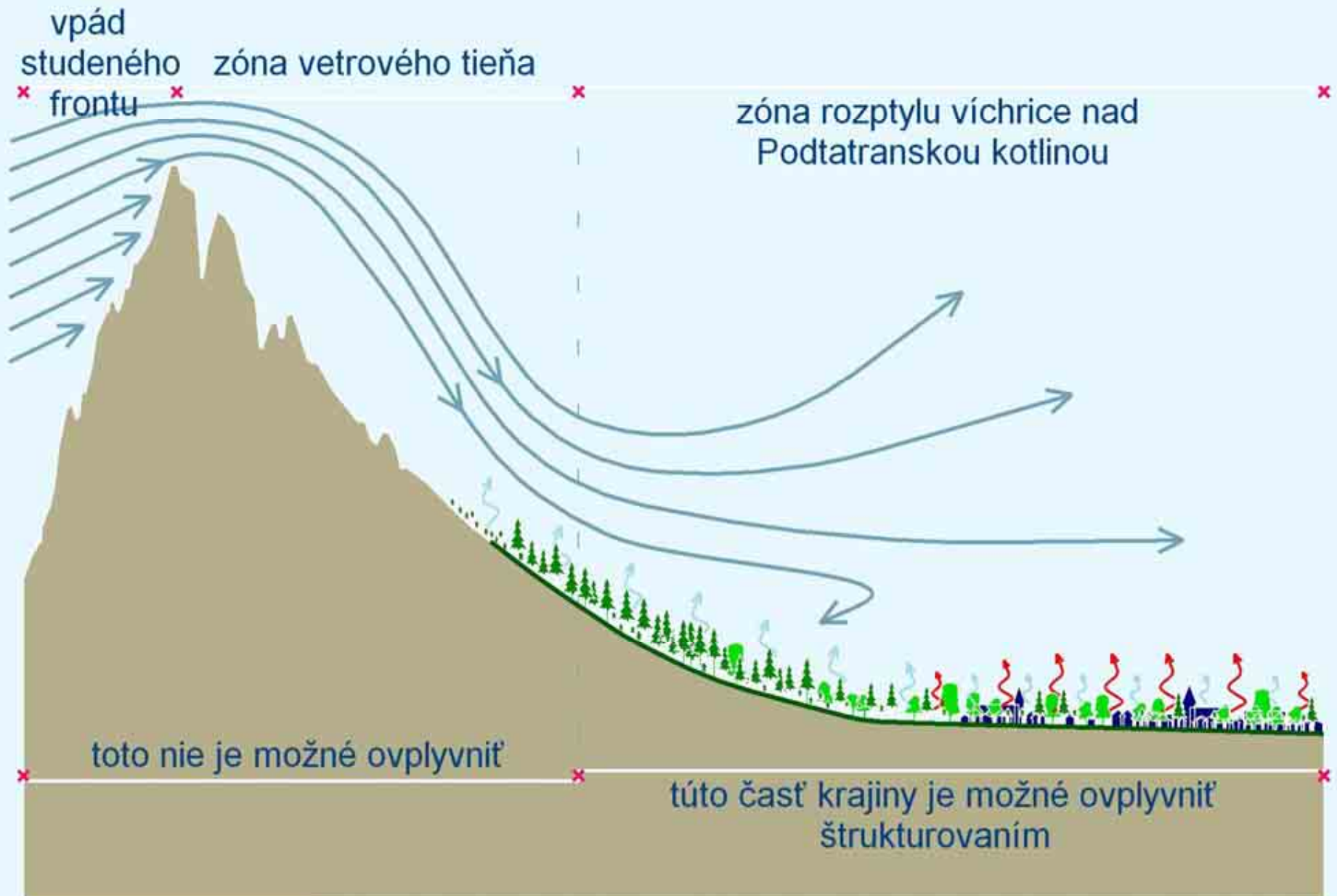
- Holorubná ťažba dreva – 11,2%
- Zdravotný stav lesov – 4,7%
- Rozoranie medzí a scelovanie pozemkov – 20,0%
- Investičná politika v poľnohospodárstve – 33,3%
- Kanalizovanie vodných tokov - 2,1%
- Urbanizácia a spevňovanie zemského povrchu – 26,7%

Narušená poľnohospodárska krajina Spiša a Šariša

Zdroj: Google Earth

Vysoké Tatry- situácia okolo roku 1800

Plocha urbanizovaného prostredia	1.229.000 m²
Odtečená dažďová voda z Tatr. osád	786, 560 m³/rok
V extrémne mokrom roku	1.047.108 m³/rok
V extrémne suchom roku	474.394 m³/rok

Vplyv urbanizácie Tatranských osád na úbytok vody z TANAPu

1 kubický meter vyparenej vody spáli 700 KWh slnečnej energie a zabráni jej uvoľneniu do atmosféry

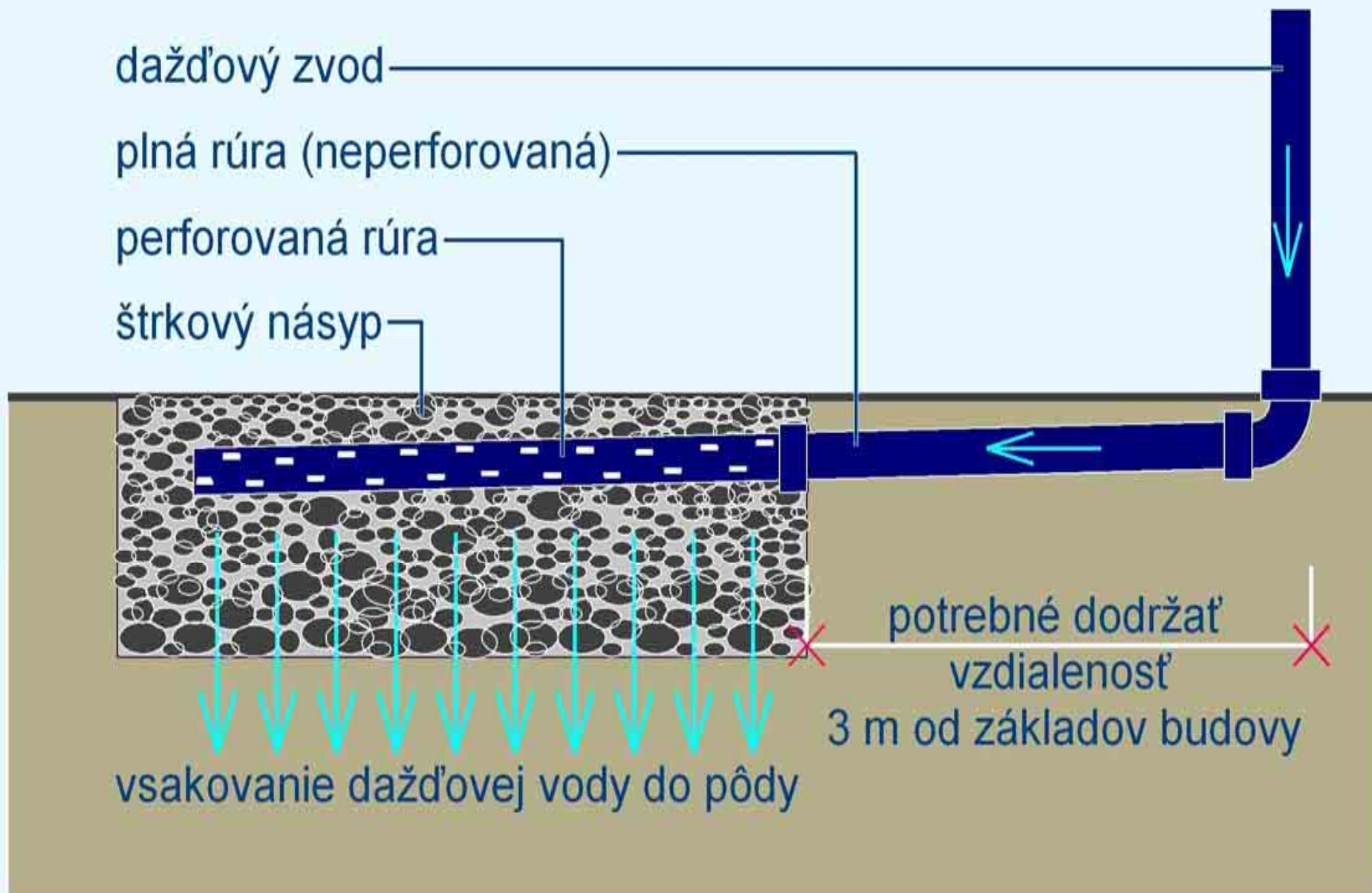
- 1. Z Popradskej urbanizovanej zóny sa odkanalizuje viac ako 5 mil. kubických metrov, čo odpovedá 3.500 000.000 KWh.**
- 2. Viac ako 60% tejto energie sa uvoľní do atmosféry a vytvára sálavé teplo, ktoré prehrieva Popradskú kotlinu a prispieva k zvýšeniu dynamiky výmeny tepla medzi horským masívom Tatier a Popradskou kotlinou. To je jedna z príčin častejších a extrémnejších živelných pohrôm v Tatrách**
- 3. Ak proces vysušovania kotliny bude pokračovať, Tatranský národný park bude v budúcnosti ešte viac ohrozený.**
- 4. K tomuto stavu prispievajú všetky komunity pod Tatrami**

dažd'ový zvod

plná rúra (neperforovaná)

perforovaná rúra

štrkový násyp

potrebné dodržať
vzdialenosť

3 m od základov budovy

vsakovanie dažďovej vody do pôdy

**Vydĺáždeným rajom
si dláždime cestu
do pekla!**

**Riešenie existuje na
www.vodnaparadigma.sk**

Ďakujem za pozornosť!